

UTSIKT VÄRMLAND

LÄNSSTYRELSENS TIDNING FÖR LANTBRUKARE I VÄRMLAND
NUMMER 4 DECEMBER 2012

Vi firar 20 år med tidningen Utsikt Värmland

Ur innehållet bl a
Förprovning djurstallar, nya regler - sid 5
Gårdsreportage Sörgården - sid 6-7
Kurser - sid 8-9
20 år med Utsikt Värmland - sista sidan

**God Jul och
Gott Nytt År
önskar
redaktionen**

Takbeloppet och stödandelen höjs för fosfordammar

En fosfordamm anläggs genom att bredda och fördjupa ett befintligt dike.

Av de åtgärder som finns för att förhindra växtnäringsläckage från jordbruksmark till vattendrag har våtmarker visat sig vara en av de mest kostnads-effektiva. Länsstyrelsen har möjlighet att bevilja stöd för 100 procent av faktiska kostnader upp till 400 000 kr per hektar för anläggning av dammar som anläggs för att avskilja fosfor.

Fosfordammarna är efter norsk förlaga speciellt utformade för att av-

skilja sedimentbundet fosfor. Dammen utformas med en djupdel som är 1-1,5 meter djup och utgör 20-25 procent av dammens totala längd. Här sedimenterar partikelbundet fosfor när vattenhastigheten sjunker. Resterande 75-80 procent av dammen ska bestå av ett så kallat vegetationsfilter, vilket är ett grundare parti med tät vegetation. Här bromsas vattnet upp ytterligare och växternas rötter hjälper till att lägga fast fosfor. Dessutom hjälper kvävefixerande bakterier på växternas ytor till med att omvandla kväve löst i vattnet till kvävgas.

Fosforrika sediment blir gödsel

Tanken med en fosfordamm är att fosfor som lämnar åkermarken ska läggas fast som sediment i dammens djupdel. Det fosforrika sedimentet ska sedan kunna grävas ur och åter-spridas på åkermarken. På så sätt kan fosfor, som ju är en ändlig resurs, hållas kvar i fältens närhet istället för att sköljas ut i sjöar och hav där det är svårt att komma åt den.

För att fungera bra ska en fosfordamm ligga högt upp i avrinningsområdet, nära det fält som har problem med växtnäringsläckage. Damarna dimensioneras efter arealen åkermark i avrinningsområdet och är ofta mellan 0,10-0,25 hektar stora.

Om du tycker att det verkar vara en bra idé att anlägga en fosfordamm på din mark, kontakta Länsstyrelsen för mer information om hur du går tillväga.

Våtmark för rening av näringsrikt vatten, Västra Götaland.

Niklas Wahlström
054-19 72 20

Svagare euro ger lägre gårdsstöd

Gårdsstödet är helt finansierat med EU-medel och beräknas i euro. Omräkningen till kronor görs efter en kurs som fastställs av den Europeiska centralbanken vardagen närmast före den 1 oktober. Årets omräkningskurs blev 8,45 kronor för en euro och är nästan 9 procent lägre än 2011 års kurs på 9,26 kronor.

Miljöersättningar och kompensationsbidrag beräknas redan från början i kronor och påverkas inte av den lägre eurokursen.

Upptäck fördelarna med e-legitimation

E-legitimation är en personlig elektronisk legitimation som du använder på Internet. Om du använder e-legitimation när du loggar in i SAMInternet behöver du inte skicka in underskriftssidan. Du får även tillgång till e-tjänsten Mina Sidor där du till exempel kan se uppgifter om ditt företag, ändra bankkonto eller föra över stödträter. Du kan använda samma e-legitimation hos andra myndigheter och företag som har e-tjänster.

Om du har internetbank kan du ladda ner e-legitimation från den. Nordea och Telia erbjuder e-legitimation till kunder som inte använder internetbank.

Länsstyrelsens handläggning av stödutbetalningarna har gått mycket bra. I första utbetalningsomgången av gårdsstöd den 3 december kom 98,5 procent med av alla som sökt utbetalning. Har du ännu inte fått beslut om din utbetalning av gårdsstöd kan du komma med i nästa utbetalningsomgång som är den 27 december.

Den 27 december är det dessutom slututbetalning av miljöersättningar och kompensationsbidrag.

Återkrav av gårdsstöd

Länsstyrelsen har nu skickat ut de flesta återkraven av gårdsstöd som beror på blockinventeringen. Det som återstår är en del återkrav för 2008. Målet är att de ska vara klara före nyår. Tidigare i år har 101 stöd-mottagare fått beslut om återkrav av gårdsstöd för 2009 på sammanlagt 418.113 kronor. För 2010 har 43 stöd-mottagare fått beslut om återkrav på sammanlagt 134.114 kr. Beslut om återkrav för 2005-2007 togs 2011. Då fick 245 stöd-mottagare återkrav av gårdsstöd på sammanlagt 1,7 milj. kr.

Lennart Andersson
054-19 72 24

Öppnar den 14 februari 2013

Den 14 februari öppnar SAM Internet för 2013 års SAM-ansökan. SAM Internet är stängt för årsuppdatering under perioden 1-13 februari. Under de dagarna går det inte att logga in i SAM Internet. Årets SAM-utskick med lösenord och nyhetsbroschyr kommer senast den 14 februari. Sista ansökningsdag är inte beslutad när dessa rader skrivs, men förslaget är den 18 april.

Om du behöver låna en dator för att göra din ansökan kan du boka tid hos Länsstyrelsen 054-19 70 00. Det kommer att finnas datorer uppställda med SAM Internet. Vi kommer även att åka ut på några platser i länet.

Ny växtodlingskonsulent hos oss

Hej!

Jag heter Johanna Lidén och jag kommer att arbeta som växtodlingskonsulent på Länsstyrelsen Värmland.

Jag är mark/växtagronom och har sedan flytten från Ultuna arbetat med handläggning och kontroll vid länsstyrelsen bland annat i Halmstad och Skara.

Ursprungligen kommer jag från Västergötland. Vänersborg närmare bestämt.

Eftersom min sambo är värmlänning hamnade jag så småningom i Karlstad och de två senaste säsongerna har jag arbetat med kontroller vid Länsstyrelsen Värmland.

Jag trivs bra i Värmland och ser nu fram emot nya utmaningar i jobbet som växtodlingskonsulent.

Johanna 054-19 73 91

I 20 procent av fårbesättningarna fanns brister som medförde att djuren inte var i godtagbart hull. Kunskap och rutiner för att kontrollera hullet och vidta åtgärder när det behövs är grundläggande.

Rekommendationen är att klippa fåren två gången per år. Dels före betäckning för att få bättre koll på tackans hull och dels en månad innan lamning för bättre hygien vid förlossning och digivning.

Djurskydd på fårgårdar

Länsstyrelsen har satsat extra på djurskyddskontroller på fårgårdar under året. På flertalet av gårdarna uppfylldes djurskyddslagens krav. Erfarenheter från tidigare kontroller visar att det som oftast brister är utfodring, klippning och klövvård samt gruppering av djuren. Årets kontroller visar i viss mån samma tendens.

Efter att ha kontrollerat ca 80 fårgårdar i länet under den första delen av 2012 kan vi se att djurskyddslagen följs i de flesta besättningarna. Den vanligaste bristen, utöver direkta skötselfaktorer, var att det saknades journal över djur som behandlats med karensbelagda läkemedel samt antalet dödsfall i besättningen.

Får som inte klipps vid behov, smutsiga ströbäddar, för små utrymmen, föremål som kan skada djuren i stall och beteshagar samt sjuka djur som inte tas om hand och ges vård var brister som förekom i mindre omfattning.

Dåligt hull kan ha många orsaker

Det vanligaste problemet i de kontrollerade besättningarna var att djuren hade dåligt hull. Orsakerna kan vara flera, men grunden i all djurhållning är att förse djuren med rätt mängd foder av rätt kvalitet. Detta för att djuren inte ska lida av hunger och i värsta fall svält utan också för att näring behövs för att de ska kunna hålla värmen och hålla sig friska. Man måste också se till att alla djur har möjlighet att äta och att ranglåga djur och djur som av andra skäl kan ha svårt att komma åt fodret får tillräckligt med mat.

Parasiter, sjukdomar och dåliga

tänder kan också vara orsak till att djur tappar i hull. Som djurägare måste man vara uppmärksam på detta och vidta åtgärder för att både förebygga och åtgärda problem. Att då och då känna på sina djur är viktigt eftersom fårens ull gör att det är svårt att bara genom att titta på dem få en uppfattning om hullstatusen.

Klippning vid behov

Djurskyddslagen säger att får ska klippas vid behov och minst en gång per år. Genom att klippa fåren ökar deras möjligheter att göra sig av med överskottsvärme. Tjock ull håller kvar fukt, vilket bland annat kan orsaka klåda. Detta leder till att de kliar sig och då tovar sig den fuktiga ullen, vilket i sin tur gör det ännu svårare för dem att reglera kroppstemperaturen. Det är också lättare att se hullstatus och förekomst av ohyra om man klipper fåren vid behov.

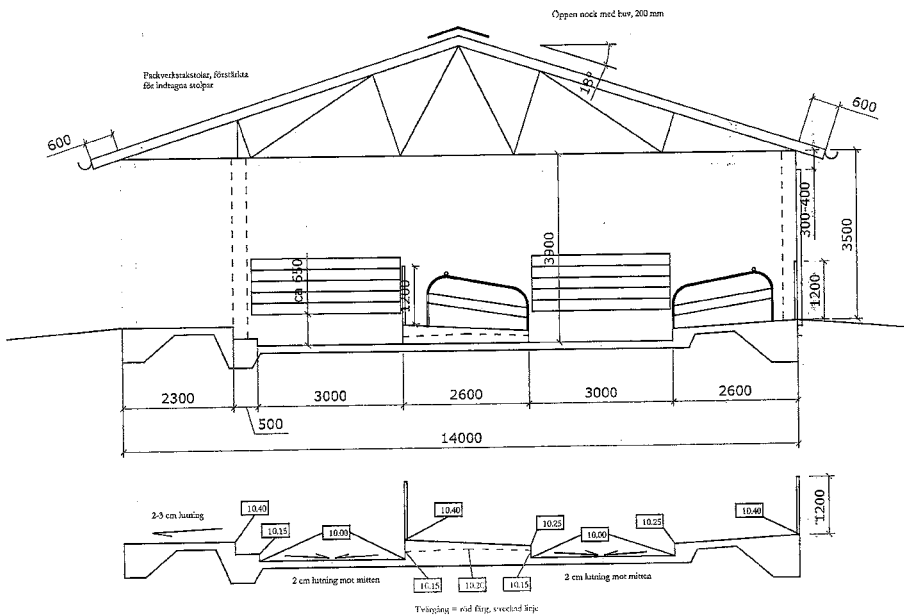
Kunskap behövs

Oavsett vilken typ av djur man har så behövs kunskap för att sköta dem på rätt sätt. Djurskyddslagen gäller för alla djur och det enskilda djuret har samma grundläggande behov, oavsett om det finns i en professionell uppfödning eller en hobbybesättning. Det finns litteratur, information på webben och rådgivare man kan ta hjälp av för att lära sig mer om fårhållning och vad djurskyddslagen innebär.

Maria Hammarström
054-19 72 65

Länktips:

<http://www.jordbruksverket.se> - <http://www.lammproducenterna.org/>
<http://www.svdhv.org/sv/far/>

Innan du bygger nytt eller bygger om ska du ansöka om förprovning. När Länsstyrelsen godkänt din ansökan får du börja bygga. När allt är klart ska du anmäla detta till Länsstyrelsen som då gör en slutbesiktning innan djuren kommer på plats.

Nya regler vid förprovning av djurstallar

Nu gäller nya regler för den som ska bygga djurstallar. Reglerna innebär vissa förenklingar samtidigt som de medför att den som bygger får ett större ansvar för att se till att byggnaden uppfyller djurskyddslagets bestämmelser.

För att få bygga eller bygga om stallar eller andra förvaringsutrymmen för djur som hålls för produktion av livsmedel, skinn eller päls samt hägn, hästar och undervisningsdjur krävs i regel ett godkännande på förhand, så kallad förprovning. Syftet är att säkerställa att byggnader och andra djurutrymmen redan från början byggs rätt utifrån djurskyddslagstiftningens krav.

Förprovning behövs även om man byter från ett djurslag till ett annat eller om inhysningsformen ändras, till exempel från uppbundna djur till lösdrift.

Fler undantag från förprovningsskravet

I somras trädde nya regler i kraft som bland annat innebär att flera typer av

byggnadsåtgärder inte längre behöver förprövas innan de får genomföras. Hittills har små besättningar med ett fåtal djurplatser för de vanligaste djurslagen varit undantagna. Nu införs ytterligare undantag för andra djurslag som kaniner, alpackor och lamor. Undantag införs också för mindre ligghallar, kalvhyddor och vissa typer av boxutrymmen.

Förhandsanmälan vid mindre åtgärder

Det kommer att bli enklare att göra mindre om- eller tillbyggnader i stallavdelningar som tidigare är förprovade genom att du kan välja en enklare förhandsanmälan till Länsstyrelsen.

Ökat ansvar för den som bygger

De förändrade reglerna innebär att den som bygger får ett större ansvar än tidigare att bygga rätt från början. Det är viktigt att komma ihåg att djurskyddslagstiftningen måste följas även om byggnadsåtgärden inte är förprovningsskyldig. Om det i samband med en djurskyddskontroll konstateras att till exempel en ladugård inte uppfyller lagens krav så kan det leda till att den måste byggas om vilket innebär ökade kostnader.

Maria Hammarström
054-19 72 65

Läs mer:

<http://www.jordbruksverket.se/>

Ring om du har funderingar

Du är välkommen att höra av dig till oss om du planerar att bygga nytt eller bygga om, så hjälper vi dig att bedöma om din byggnadsåtgärd ska förprövas eller inte.

Elisabeth Schönberg 054-19 72 92 och Johan Sigvardsson 054-19 72 64.

Sörgården – Småskaligt och närproducerat viktigt för kunden

Adam och Jenny Slottner driver gården Sörgården, utanför Kristinehamn, med dikor och lammproduktion. För ett och ett halvt år sedan stod deras slakteri och gårdsbutik klar. Idéer för att utveckla företaget finns det gott om i familjen.

När Adam och Jenny tog över gården Sörgården, utanför Kristinehamn från Adams föräldrar 2008 fanns redan planer på att bygga ett slakteri. Idéerna resulterade senare i en ligg-hall för nöt och lamm och ett slakteri i kombination med gårdsbutik.

Slakteriet

Slakteriet är byggt med finurliga lösningar för att undvika onödig stress för djuren. Utrustning och maskiner har köpts från diverse håll. Bandsåg, köttkvarn och kniv är den utrustning som är basen i styckningen.

Gårdsfakta Sörgården

Drivs av:

Adam och Jenny Slottner

Odlar: Ekologisk vall och havre

Areal: 115 ha egenmark och 10 ha arrende

Djur: 80 tackor och 10 dikor ska minskas till 50 tackor och ökas till 100 nötkreatur

Övrigt: I år slaktas ca 600 djur på gården

– Vi har fått lära oss mycket nytt, bland annat hur man klassificerar kött. Hygienen är förstås väldigt viktig, man får aldrig riskera att tappa kundernas förtroende berättar Adam. Inom slakten finns strikta regler om hygien, däribland hygienzoner. Det är viktigt att man inte går från "ren zon" till "smutsig zon", slaktzonen under slakten.

Slakteriet är även godkänt för slakt av vilt. Änså länge har inget vilt slaktats men planer finns på bland annat vildsvin, som då kommer att köpas in. Adam och Jenny har tillgång till ett hjorthägn som kan komma att fyllas av dovhjort så småningom.

Lamm till största delen

I år slaktas närmare 600 djur i slakteriet, mest lamm men även en del nöt och gris. Nötdjuren kommer främst från den egna besättningen, men tas också in från andra gårdar. Antalet lamm har ökat och många från Örebrotrakten har börjat skicka lamm till Sörgården, då det är hyfsat nära och småskaligt. Grisarna som slaktas köps in från gårdar i närområdet. En extra personal tas in på deltid för styckning men i övrigt är det Adam själv som sköter slakt och styckning. Jenny sköter mycket av kringarbetet med administrativa uppgifter, leveranser, stå i butiken och förstås övrigt arbete på gården.

Småskaligt viktigt

För många kunder är det småskaliga och närproducerade viktigt. Gården är KRAV-godkänd, men i slakteriet slaktas även djur från konventionella gårdar. Många skickar sina djur på

slakt hit och sedan tar de återtag på köttet och säljer det själva.

– Att kunden får veta att lammet eller nötet de precis köpt har gått och betat i hagarna på gården ger det lilla extra, säger Adam.

Butiken

I övrigt marknadsförs köttet och de andra produkterna i gårdsbutiken via matmässor, personliga kontakter och på hemsidan. Det finns även en facebook sida där löpande information kommer ut. Produkter som honung, marmelader och kryddor köps in och fyller hyllorna i den trevliga butiken.

– Snart är det dags för lite julpyntning, säger Jenny och inflikar att det kommer finnas gott om kött inför jul.

Många planer drivkraft

Många planer finns för framtiden. En befintlig lokalskulle kunna hyras ut till bland annat kursverksamhet.

– Vi har numera även häst som kan utnyttjas i turistverksamhet så småningom, säger Adam.

Även om inte alla planer utvecklas till en realitet så märks det hos familjen Slottner att planerandet och energin i att förbättra och förändra företaget är en stor del av drivkraften.

Emma Mickelin
054-19 72 84

*I köttdisken är det fullt.
Och i hyllorna finns
honung, marmelader
och kryddor i mängder.*

*Fyra av familjen
Slottners sex
familjemedlemmar
framför gårdsbutiken.
Kanske har intresset för
jordbruk ärvts till barnen
så att gården kan
utvecklas ytterligare på
sikt.*

*Några av
gårdens dikor
med fin utsikt
från den nya
ligghallen.*

Lär dig mer!

Behörighetsutbildningar 2012

Grundkurser

För att få använda kemiska bekämpningsmedel i klass 1L och 2L, måste man, enligt lag, vara 18 år och ha behörighet. Behörigheten varar i fem år och kan förlängas med en fortbildningskurs vart femte år.

Grundkurs, kemiska bekämpningsmedel klass 1L och 2L – ej betning av utsäde

Ger behörighet att använda växtskyddsmedel som inte används som betningsmedel. För att få ett tillstånd krävs fullständig närvaro vid alla fyra dagarna och godkänt resultat på ett efterföljande prov.

Tid: 29 och 31 jan samt 5 och 7 feb, kl 8.30-16.30.

Plats: Scandic Klarälven, Karlstad

Kostnad: 3 600 kr (exkl moms). Kursmateriel, mat och kaffe ingår.

Anmälan: Senast 14 jan på Kompass (kod 17644), reception, Gunnar Nilsson eller Birgit Olsson, LSTS

Grundkurs betningsmedel

Tid: 23-24 jan 2013

Plats: Svalöv

Kostnad: 4000 kr (exkl moms)

Information/anmälan: Karin Johansson, Jordbruksverket, 036-15 83 22 eller på e-post karin.johansson@jordbruksverket.se

Fortbildningskurser

Fortbildningskurserna är till för dig som redan har behörighet/tillstånd men där giltigheten gick ut under år 2009 (vilande behörighet) eller går ut 2013-05-31. Om du har en behörighet som går ut 2013-05-31 måste den förnyas före detta datum.

Observera att systemet med 2 års vilande behörigheter kommer att upphöra. Har du en behörighet som gick ut tidigare än 2009 måste du gå grundkursen på nytt.

Fortbildningskurser kemiska bekämpningsmedel klass 1L och 2L (en dag) – ej betning

Tid: Välj mellan 12 eller 14 mars, kl 8.30-16.30

Plats: Scandic Klarälven, Karlstad

Kostnad: 1600 kr (exkl moms). Kursmateriel, mat och kaffe ingår.

Anmälan: Senast 25 feb på Kompass (kod 17646 respektive 17647), reception, Gunnar Nilsson eller Birgit Olsson, LSTS

Fortbildningskurs för kemiska betningsmedel (en dag)

Kursen hålls inte i Värmland under 2013. Måste du gå denna kurs hänvisas du till Länsstyrelsen i Örebro.

Tid: 24 jan

Information/anmälan: Therese Erneskog 019-19 39 32 senast 17 jan

Mer information om behörighetsutbildning finns på www.jordbruksverket.se

Slipning av lie (två kurstillfällen)

Kursledare är Bengt Jonsson från Falun, tidigare hemslöjdskonsulent i Dalarna och med mångårig erfarenhet av att hålla kurser i slipning.

Ta med eget lieblad. Har du fler lieblad liggandes som du är osäker på vad det är för kvalité så tag med dessa. Vi avsätter tid i samband med kursen för Bengt att titta igenom bladen och hjälpa till med att skilja "fynd" från skräp.

Anmälan: www.kompass.lrf.se

Max 8 deltagare per kurs

Tid: 2 mars, kl 9.30-16.00

Plats: Västra Värmland

Kostnad: Ingen

Frågor: Lise Wichmann Hansen, LSTS

Anmälan: Senast 22 feb

Anmälningskod: 17546

Tid: 3 mars, kl 9.30-16.00

Plats: Hagfors eller Filipstad

Kostnad: Ingen

Frågor: Lise Wichmann Hansen, LSTS

Anmälan: Senast: 22 febr

Anmälningskod: 17547

Lär dig mer!

Seminarie serie för nystartare

Är du intresserad av småskalig livsmedelsproduktion och har en idé om vad du vill göra? Den här kursen kan bli ditt första steg att förverkliga den. Du får kunskap om branschen, möjlighet att bearbeta din affärsidé och att göra en affärsplan. Efter kursen har du underlag för att kunna värdera om och hur du vill gå vidare.

Tid: 7 kurstillfällen under vinter-vår 2013 med start 14 januari

Plats: HS, Ventilgatan 5, Karlstad

Frågor: Margareta Edsgård, HS

Kostnad: 1 600 kr (exkl moms). Allt ingår utom vissa måltider

Anmälan: Senast 20 dec till HS Växel eller via HS webbplats

Förenklat bokslut och beskattning

För dig som har grundläggande kunskaper i bokföring men vill ha fördjupade kunskaper i bokslut och beskattning för landsbygdsföretag. Hur ett bokslut upprättas och vilka möjligheter som finns i skattelagstiftningen. Praktiska boksluts- och deklarationsövningar.

Tid: 5 torsdagar á 3 timmar, start 3 feb

Plats: HS, Karlstad

Kostnad: 1 500 kr (exkl moms)

Frågor: Bengt Andréson, HS

Anmälan: Senast 27 jan till HS växel eller via HS webbplats

TILLGÅNGAR
DEBET
KREDIT
SKULDER

Företagsutveckling i grupp

Var står jag? Vilket mål vill jag sätt upp i mitt företagande? Vad behöver jag för att komma vidare? Dessa och andra frågor kan ett företag som hållit på några år behöva ta itu med för att komma vidare. Kursen startar med en individuell genomgång av varje företag och avslutas sedan med ett två-dagars seminarium. Deltagande företag får möjlighet att träffas och delge varandra erfarenheter samtidigt som man jobbar med det egna företaget.

Tid: 3 dagar under jan och feb i med start den 23 jan

Plats: HS, Ventilgatan 5, Karlstad samt på extern kursgård

Frågor: Margareta Edsgård, HS

Kostnad: 1 200 kr/person (exkl moms) eller 1 000 kr/person när två från samma företag deltar

Anmälan: Senast 20 december till HS växel eller via HS webbplats

Anmälan och kontakt

HS - Hushållningssällskapet

Besöksadress: Ventilgatan 5, Karlstad

Växel: 054-54 56 00

Webbplats: www.hush.se/s

Bengt Andreson 054-54 56 20

Margareta Edsgård 054-54 56 25,
070-553 68 11

Eva Nilsson 054-54 56 08,
070-829 10 05

LSTS - Länsstyrelsen Värmland

Växel: 054-19 70 00

Reception - anmälan 054-19 71 05

Anmälan via www.kompass.lrf.se

Sök på kod vid resp kurs

Malin Eliasson 054-19 72 12

Gunnar Nilsson 054-19 72 55

Birgit Olsson 054-19 72 66

Lise Wichmann Hansen 054-19 72 16

.....

Annonsera om din kurs

Anordnar ditt företag eller din organisation kurser inom Landsbygdsprogrammet är du välkommen att annonsera dem här. Kontakta redaktionen för mer information.

Ska du söka Utvald Miljö?

Nu är det dags att börja planera inför nästa år!

För några år sedan infördes Utvald Miljö – stöd till projekt som gynnar natur- och kulturmiljövärdena i odlingslandskapet. I satsningen ingår en rad olika insatser. För vissa av insatserna gäller att ansökningarna inför 2013 ska vara hos Länsstyrelsen senast den 15 februari. Andra insatser kan sökas när som helst under året.

Inför denna ansökningsomgång kan det vara bra att notera att 2013 är sista året på nuvarande programperiod. Om det blir en fortsättning för Utvald Miljö - eller kommer något liknande stöd - under nästa period vet vi ännu inte. Det kan med andra ord vara klokt att passa på att söka stöden nu, medan möjligheten fortfarande finns.

Sara Bodin Olsson
054-19 70 44

(föräldraledig fr.o.m. mitten av december, därefter nås Saras vikarie på samma nummer)

Sista ansökningsdag den 15 februari

- Restaurering av överloppsbyggnad
- Återuppbyggnad av trädgårdesgård
- Restaurering och återskapande av stenmur
- Restaurering och återskapande av alléer
- Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker

Tips från Länsstyrelsen

Eftersom vår budget är begränsad prioriterar Länsstyrelsen mellan de ansökningar som kommer in. För att maximera dina möjligheter att få stöd finns några tips att tänka på:

1. Se till att din ansökan är hos oss senast den 15 februari. Ansökningar som kommer in för sent avslås.
2. Kontrollera att din ansökan är komplett, annars kan den inte prövas. Detta gäller till exempel ansökningar där de planerade åtgärderna inte beskrivs ordentligt, ansökningar utan foton och karta och ansökningar där inte alla delägare lämnat sitt godkännande. Vad som ska ingå i ansökan finns angivet i Länsstyrelsens informationsmaterial om respektive insats.
3. Tänk på att stödet vänder sig till åtgärder i odlingslandskapet. Är du osäker på om ditt projekt uppfyller detta krav kan du kontakta oss för mer information, innan du lämnar in din ansökan.
4. Ett av målen med insatserna är att bevara de kulturhistoriska värdena i odlingslandskapet. De planerade åtgärderna ska därför ske med hänsyn till dessa värden och i första hand ska traditionella material och metoder användas – timrade byggnader repareras med timmer av god kvalitet, lertegeltak lagas med nya eller begagnade lertegelpannor, trädgårdesgårdar återuppbyggs i traditionell modell osv
5. Glöm inte att det ofta är snö på vintern! Det kan därför vara en god idé att ta de bilder som ska ingå i ansökan redan innan snön kommer, om du exempelvis vill söka stöd för att reparera ett skadat tak och ska bifoga foton på detta.

Lycka till!

Ny gärdesgård på Kårebolssättern

Ett av de projekt som i år fått stöd från Utvald Miljö är reparationen av gärdesgården runt Kårebolssättern i Stöllet.

Kårebolssättern är en av de få sätrar/fäbodas i länet som fortfarande är i bruk; skogen runt sätern betas och vallen slås. Gärdesgården används på traditionellt sätt för att stänga ute djuren från säterivallen. Fyra kor med kalvar och två hästar är det tänkt ska sköta betet under nästa sommar, berättar Ingela Käreskog i Föreningen för Kårebolssätterns bevarande, som driver gärdesgårdsprojektet.

Den nya gärdesgården ersätter en äldre och när arbetet är färdigt ska hela säterivallen vara inhägnad. För att göra projektet mer hanterbart har föreningen valt att dela in det i två etapper. På så sätt har en del kunnat byggas färdigt under 2012 och resterande arbete kommer göras under 2013.

Kårebolssättern är en av de värmländska sätrar som fortfarande är i bruk.

Ersättningen för återuppbyggnad av gärdesgård är en fast summa per meter. Här kontrollmäts gärdesgården innan utbetalning.

Många av stöden inom Utvald Miljö är så kallade schablonersättningar, vilket innebär att ersättningen är en fast summa per meter eller styck. För just trägärdesgård är ersättningsnivån 270 kr/meter. I de flesta fall täcker inte stödet hela kostnaden för arbetet, utan blir en delfinansiering av projektet. På Kårebolssättern har föreningen och markägarna själva lagt ut resterande kostnader.

Mer information om vilka projekt som kan få stöd från Utvald Miljö, vilka villkor som ställs osv finns på Länsstyrelsens webbplats.

Sara Bodin Olsson
054-19 70 44

(föräldraledig fr.o.m. mitten av december, därefter nås Saras vikarie på samma nummer)

Posttidning B

Länsstyrelsen Värmland
651 86 KARLSTAD

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Vi firar 20 år med tidningen Utsikt Värmland

För 20 år sedan, närmare bestämt i mars 1993 kom det första numret av Utsikt Värmland ut, tidningen som i första hand skulle vara till för landsbygdens människor. Syftet var att informera länets lantbrukare hur företag och annan verksamhet på landsbygden kunde utvecklas.

Birgitta Skager var med och startade tidningen på dåvarande Lantbruksenheten. Birgitta har formgett och redigerat tidningen.

– När vi började med tidningen var det mycket manuellt arbete. Klipp och klistra och man fick ta apostlahästarna till tryckeriet med en CD-skiva i handen, berättar Birgitta.

På lantbruksenheten som det hette på den tiden, var det en trevlig stund då tidningen skulle skickas ut. Alla samlades i ett sammanträdesrum och hjälpte till med att klistra adresslappar. Kanske var det så att den obligatoriska godisskålen lockade också.

Nu är allt digitalt och tidningen skickas över nätet till tryckeriet som även adresserar och distribuerar ut tidningen.

Hittills har tidningen kommit ut med fyra nummer per år och ibland även några extranummer då det var något viktigt i görningen, som till exempel SAM-ansökningarna.

Målet med tidningen är nu som då att sprida information och ge tips och råd för att inspirera företagare på landsbygden.

Malin Eliasson
Ansvarig
utgivare

Glad pensionär från årsskiftet. Utsiktsredaktionen passar på att tack Birgitta för allt arbete med tidningen och önskar henne lycka till i framtiden!

Nötboskap söks

för 8 ha bete och 4 ha efterbete i
naturreservatet Högbergsfältet

Persberg, Filipstads kn

Kontakta: Eva Nohlgren
Länsstyrelsen Värmland
054-19 70 00

Länsstyrelsen Värmlands tidning för lantbrukare i Värmland

Utgivare: Länsstyrelsen Värmland, 651 86 KARLSTAD
Utkommer med 4 nummer per år

E-post: varmland@lansstyrelsen.se. **Ansvarig utgivare:** Malin Eliasson 054-19 72 12

Redaktion: Emma Mickelin, Roger Bergqvist, Malin Eliasson, Maria Sundqvist, Petra Umeland

Formgivning: Birgitta Skager

Foto: Länsstyrelsen Värmland, Sandra Kylbrant

Tryck: Elanders Sverige AB **Upplaga:** 4 125 ex. **Publ nr:** 2012:27

Vårt adressregister för tidningen Utsikt ändrar vi själva. Därför är det viktigt att du meddelar adressändringar till: Länsstyrelsen Värmland, Lantbruk/tidningen Utsikt, 651 86 Karlstad.

Tel: 054-19 70 00 eller e-post: varmland@lansstyrelsen.se märkt "Lantbruk/tidningen Utsikt".

Länsstyrelsen Värmlands webbplats hittar du på www.lansstyrelsen.se/varmland.

Länsstyrelsen
Värmland

EUROPEISKA UNIONEN